

Editorial

Pierwszy numer Farmakoterapii w Psychiatrii i Neurologii z roku 2010 otwiera artykuł poświęcony patogenetycznej roli hiperhomocysteinemii w zaburzeniach psychicznych (autorzy: Agnieszka Permoda-Osip i Janusz Rybakowski, z Kliniki Psychiatrii Dorosłych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu). Zwiększenie stężenia aminokwasu homocysteiny jest związane z mechanizmami patologicznymi takich schorzeń, jak miażdżycy, choroby naczyniowe, choroby neurodegeneracyjne i zaburzenia psychiczne. Z punktu widzenia psychiatrii, najbardziej interesującą jest rola hiperhomocysteinemii w patogenezie depresji oraz zaburzeń funkcji poznawczych. Równie istotne jest zagadnienie możliwości wpływu na te zaburzenia poprzez redukcję hiperhomocysteinemii za pomocą suplementacji witamin z grupy B i kwasu foliowego. W ostatnich latach wykazano np., że podawanie kwasu foliowego w dawce 0,5 mg/dobę jest jedną z metod potencjalizacji leków przeciwdepresyjnych w depresji lekoopornej (Fava i wsp., *J Clin Psychiatry* 2009; 70, Suppl. 5, 12).

W niniejszym numerze zamieszczone są dwie prace o charakterze eksperymentalnym. Praca pierwsza, której autorami są badacze z Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (Dominik Strzelecki i Jolanta Rabe-Jabłońska) nawiązuje do implikacji terapeutycznych tzw. glutaminergicznej koncepcji schizofrenii, często omawianej na naszych łamach. Ostatnia praca na ten temat ukazała się w poprzednim numerze pisma (Krzystanek i wsp., *FPN* 2009; 25, 179). Istnieje wiele dowodów na deficyt czynności układu glutaminergicznego w schizofrenii, natomiast mało danych dotyczy propozycji terapeutycznych opartych na takiej koncepcji. Jedną z nich jest stymulacja tzw. miejsca glicynowego receptora glutaminergicznego NMDA poprzez podawanie różnych substancji, z których jedną jest właśnie glicyna. W ośrodku łódzkim, jako jedynym w Polsce, podjęto próby zastosowania glicyny w celu potencjalizacji leków neuroleptycznych u chorych na schizofrenię z dominującymi objawami deficytowymi. Stwierdzono, że dodanie glicyny powoduje istotną poprawę w zakresie funkcji poznawczych oraz objawów deficytowych schizofrenii. Pierwszy autor pracy jest jedną z trzech osób z Polski, które zakwalifikowały się na tegoroczną szkołę psychofarmakologii European College of Neuropsychopharmacology (ECNP) w Oksfordzie.

Praca druga dotyczy śmiertelnych zatruc pochodnymi fenotiazyny w materiale Zakładu Medycyny Sądowej i Toksykologii Sądowo-Lekarskiej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach z lat 1999-2008 (Rafał Skowronek i wsp.). Wśród 143 intoksykacji pochodnymi fenotiazyny 13% zakończyło się zejściem śmiertelnym, przy czym tylko w 10% śmiertelnych zatruc miał miejsce zamiar samobójczy. Autorzy konkludują, że zatrucia tą grupą leków neuroleptycznych są nadal istotnym problemem toksykologicznym, a przypadki śmiertelne mogą stwarzać istotne trudności interpretacyjne i opiniodawcze.

Kolejna praca poglądowa pochodząca ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego (Marek Krzystanek i wsp.) ma wydźwięk praktyczny i omawia możliwości farmakologicznej regulacji wpływu olanzapiny na przyrost masy ciała u chorych z zaburzeniami psychicznymi. Olanzapina jest środkiem o udowodnionej skuteczności w schizofrenii, istotnie większej niż typowe leki neuroleptyczne i jest obecnie jednym z najbardziej popularnych leków neuroleptycznych. We wszystkich standardach (również polskich) olanzapina jest również lekiem rekomendowanym w leczeniu manii i profilaktyce choroby afektywnej dwubiegunowej, jednak jej szersze zastosowanie w tym wskazaniu w naszym kraju jest ograniczone względami refundacyjnymi. Ponieważ, obok klozapiny, olanzapina jest lekiem o największym działaniu powodującym przyrost masy ciała, badacze dokonali przeglądu mechanizmów związanych z przyrostem masy ciała w przebiegu leczenia neuroleptycznego oraz dotychczasowych prób stosowania leków ograniczających przyrost masy ciała w trakcie leczenia olanzapiną, takich jak metformina, topiramid, reboksetyna i aripiprazol, a także nizatydyna i amantadyna.

Nawiązaniem do poprzedniego artykułu mogą być dane dotyczące nesfatyny-1, nowo odkrytego hormonu o działaniu anoreksygennym. Artur Pałasz i wsp. ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach omawiają mechanizmy działania nesfatyny-1 związane głównie z wpływem hormonu na neuropeptydy podwzgórzowe. Zwracają też uwagę na potencjalną przydatność leku w leczeniu przyrostu masy ciała u pacjentów przyjmujących leki przeciwpsychotyczne i przeciwdepresyjne.

Zeszyt zamyka praca pogładowa – podobnie jak pierwsza praca z tego numeru mająca odniesienie do zwiększonego poziomu homocysteiny. Jej autorki (Anna Florczak i wsp.) z Katedry i Kliniki Neurologii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu omawiają działanie leków przeciwpadaczkowych, głównie walproinianów, wskazując, że mogą one u chorych na padaczkę wywierać działanie apoptotyczne poprzez zarówno podwyższenie poziomu homocysteiny, jak i zwiększoną produkcję białka p53.

Publikacja tego numeru zbiega się z 43 zjazdem Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, który odbywa się w dniach 23-26 czerwca 2010 roku w Poznaniu, w 90. rocznicę powstania tego towarzystwa. Problemy farmakoterapii zaburzeń psychicznych są na zjeździe szeroko reprezentowane, a w organizacji kilku sesji naukowych wiodącą rolę ogrywa sekcja psychofarmakologii PTP. Na uwagę zasługuje sesja edukacyjna ECNP, pt. „Atypical antipsychotic drugs: pharmacological properties and the use in schizophrenia and mood disorders”, w której wystąpią znakomici wykładowcy: Adrian Newman-Tancredi (Francja) z referatem: „Pharmacology of „atypicality” of antipsychotic drugs”, Rene Kahn (Holandia) z prezentacją: „Are atypical antipsychotics better in schizophrenia than conventional ones?” oraz Jose M. Goikolea (Hiszpania) z tematem „Mood-stabilizing properties of atypical antipsychotics”.

W bieżącym roku po raz drugi odbędzie się w Oksfordzie Szkoła Psychofarmakologii ECNP. Pierwsza szkoła, w której uczestniczyło 5 psychiatrów z Polski okazała się wielkim sukcesem, co znalazło odzwierciedlenie w sprawozdaniu w ostatnim numerze naszego pisma (Pawelczyk i Cubała, FPN 2009, 25, 199). W roku bieżącym spośród wielu kandydatów Sekcja Psychofarmakologii zakwalifikowała 3 osoby: dr med. Dominik Strzelecki z Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, dr med. Paweł Kapelski z Kliniki Psychiatrii Dorosłych UM w Poznaniu i lek. med. Marcin Wielgusz z Akademii Medycznej w Gdańsku.

Życzę przyjemnej lektury kolejnego numeru naszego pisma i jak zwykle zachęcam polskich psychiatrów i neurologów do nadsyłania artykułów eksperymentalnych, pogładowych i kazuistycznych dotyczących terapii farmakologicznej w ich dziedzinach.

Prof. dr hab. med. Janusz Rybakowski